СУЧАСНЕ БАЧЕННЯ ЗМІСТУ СИСТЕМ ЗМАГАНЬ У ІГРОВИХ ВИДАХ ПРОФЕСІЙНОГО СПОРТУ

MODERN VISION OF THE CONTENT OF COMPETITION SYSTEMS IN GAME PROFESSIONAL SPORT

Христина Хіменес[1]

[1]Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського

Razem: Liczba znaków: 26567 (ze streszczeniami)
Total: Number of characters: 26567 (with abstracts)

Ключові слова: змагання, професійний спорт, ефективність, система, зміст.
Key words: competition, professional sport, efficiency, system, content.

Анотація. Ключовим елементом ефективності діяльності провідних ліг професійного спорту сьогодні є система змагань. З року в рік у різних ігрових видах професійного спорту відбуваються зміни в організації, компонентах та змісті змагань як таких з метою підвищення їх видовищності та популяризації. *Мета.* Обґрунтувати особливості систем змагань у сучасному професійному спорті на прикладі ігрових його видів. *Методи дослідження:* аналіз та узагальнення, історичний метод, порівняння, системний підхід. *Результати.* Виявлено, що у вивченні сучасних систем змагань у ігрових видах професійного спорту у фахівці зосереджують увагу на особливостях конкуренції та пошуках формул її урівноваження та підвищення у напрямі забезпечення непередбачуваності щодо визначення переможців. Також увагу привертає зміна змісту окремих компонентів систем змагань в межах чинних правил. З цією метою Ліги активно вивчають запити населення щодо спортивного видовища та в значній мірі підкоряються вимогам телекомпаній, які виступають головними спонсорами змагань. Наявні суттєві відмінності у підходах до формування систем змагань у північно-американському та європейському професійному спорті, що пов'язано із специфікою функціонування суспільства в межах США, Канади та Європи. *Висновки.* Високий організаційний рівень змагань, забезпечення бажаного для суспільства рівня видовищності є визначальними аспектами економічної ефективності діяльності професійної ліги. Сьогодні велика увага зокрема звернена до врегулювання конкуренції між клубами як в північно-американських так і європейських лігах, пошуку оптимальної кількості стартів упродовж сезону, щоб з одного боку зберегти зацікавленість глядачів, а з іншого – можливість спортсменів демонструвати високі показники видовищності. Залишаються достатньо актуальними питання наукового пошуку щодо формування ключових положень розвитку та удосконалення систем змагань у ігрових видах професійного спорту для отримання ґрунтовних знань, які в подальшому можуть бути застосовані як у теоретичному, так і у практичному аспектах функціонування цієї сфери в межах України.

Summary

The key element of the effectiveness of the leading leagues of professional sports today is the competition system. From year to year in various game professional sports, there are changes in the organization, components and content of competitions in order to increase their entertainment and promotion. Goal. To substantiate the peculiarities of competition systems in modern professional sports on the example of game types. Research methods: analysis and generalization, historical method, comparison, system approach. *Results.* In the study of modern competitions systems in games professional sports, specialists focus on the peculiarities of rivalry and the search for formulas for its balance and increase in the direction of ensuring unpredictability in determining the winners. Also noteworthy is the change in the content of individual components of competition systems within the current rules. The Leagues are actively studying the population's demands for a sports spectacle and are largely subject to the requirements of the broadcasters who are the main sponsors of the competition. There are significant differences in approaches to the formation of competition systems in North American and European professional sports, due to the specifics of the functioning of society within the United States, Canada and Europe. *Conclusions.* High organizational level of competitions, ensuring the desired level of entertainment for society are the defining aspects of economic efficiency of the professional league. Today, much attention is paid to regulating rivalry between clubs in both North

American and European leagues, finding the optimal number of starts during the season. On the one hand, this allows to maintain the interest of spectators, and on the other - gives athletes the opportunity to demonstrate high performance. The issues of scientific research on the formation of key provisions for the development and improvement of competition systems in professional sport remain quite relevant to obtain a thorough knowledge that can be further applied in both theoretical and practical aspects of the functioning of this area within Ukraine.

Вступ

Загалом змагання – це специфічне ядро спорту, у якому враховані не лише закономірності підготовки спортсменів, але й умови реалізації загальних та спеціальних функцій спорту (Alwell K. 2020).

Спортивні змагання прийнято вважати кульмінаційним компонентом системи підготовки спортсменів. У кожному виді спорту формуються системи змагань, у яких враховано певні традиції, специфічні особливості виду спорту тощо, які визнаються на світовому, національному та місцевому рівнях.

Система змагань у професійному спорті суттєво відрізняється від тієї, яка характерна для олімпійського чи неолімпійського спорту. Сутність її в останніх двох полягає у відборі кращих спортсменів та досягнені ними видатних результатів на змагальній арені. У процесі ж розвитку професійного спорту сформувалась своєю чергою високоефективна з економічної точки зору система змагань, яка орієнтована не на особисті чи навіть командні спортивні результати, а на фінансовий дохід усіх учасників професійної спортивної організації (Гуськов С.И., Линец М.М., Платонов В.Н., Юшко Б.Н. 2000)

Для сфери бізнесу, частиною якої і є професійний спорт закономірним є намагання збільшити оборот капіталу для отримання більших прибутків. При цьому збільшення обороту капіталу останнього безпосередньо пов’язано із зростанням кількості змагань (Haugen K. 2006). Але в цьому випадку першочерговим є зацікавленість змаганнями як продуктом ліги, тому в інтересах ліги спланувати систему змагань таким чином, щоб з одного боку забезпечити високовидовищну змагальну діяльність кожного старту (залежить від рівня підготовленості та можливостей реалізації спортсменів і команд, рівня спортивної конкуренції), а з іншого – не переобтяжити надлишком ігор глядача.

Цікавим є те, що більшості професійних спортивних ліг сьогодні вдається знайти цей баланс і забезпечувати високоякісне та захоплююче спортивне видовище в межах розроблених ними систем змагань. Отже цікавим та актуальним виявляється дослідження щодо сучасного бачення фахівців системи змагань у ігрових видах професійного спорту та виявлення практичних аспектів їх реалізації у різних ігрових видах спорту.

Мета

Обґрунтувати особливості систем змагань у сучасному професійному спорті на прикладі ігрових його видів.

Матеріал та методи дослідження

Основною базою для проведення дослідження були матеріали наукових праць сучасних дослідників, котрі займаються питаннями систем змагань у різних ігрових видах професійного спорту, а також офіційні веб-ресурси провідних організацій професійного спорту у світі (NFL, NBA, MLB, NHL, MLS тощо).

Методи дослідження: аналіз та узагальнення, історичний метод, порівняння, системний підхід.

Результати дослідження та їх обговорення

Змагання у ігрових видах професійного спорту зазвичай проводяться за змішаною системою. Саме поєднання відбірково-колового способу проведення

змагань та способу прямого вибування продемонструвало свою організаційну та економічну ефективність у провідних спортивних лігах. Зазвичай кожна команда грає з іншими визначену кількість ігор, а отже кожна команда володіє попередніми знаннями щодо своїх суперників, а також знає дату, місце та час проведення матчу (Byl J. 2013). Подібне дає змогу продумати ефективну стратегію змагальної боротьби, а отже продемонструвати максимальні спортивні можливості гравцям і отримати в результаті високий показник видовищності для цілої ліги.

Час проведення змагального сезону кожної окремої ліги повинен бути узгоджений із міжнародним календарем змагань (чемпіонати світу, Ігри Олімпіади та Зимові Олімпійські ігри тощо) для того, щоб кращі спортсмени могли виступати на різних рівнях проведення змагань (Schelling X., Fernandez J., Ward P., Fernandez J., Robertson S. 2021). Водночас на практиці це не завжди реалізовується. Так, до прикладу такі північно-американські професійні ліги як NBA, NHL часто не відправляють своїх кращих спортсменів для участі в Іграх Олімпіад чи Зимових Олімпійських іграх, оскільки ці змагання не принесуть їм вагомих доходів. Реклама спонсорів на них є забороненою, а отже останні також не зацікавлені в такій участі та, окрім того, це додатковий ризик отримати травму і пропустити ключові матчі ліги для конкретного спортсмена. За схожою схемою працює і FIFA, яка відправляє для участі в олімпійських футбольних турнірах здебільшого футболістів віком до 23 років і лише кількох старших та більш кваліфікованих.

В сучасному спорті загалом, та професійному спорті зокрема існують суттєві застереження щодо перенасиченості змагального календаря (Lewis M. 2018). Змагальні навантаження, які характерні для професійного спорту фактично виключають можливості для повноцінних тренувань і тим більше – відновлення. Гравцеві часто бракує часу на сон. Це в сукупності може мати негативний вплив на рівень його здоров'я (Rossi A., Pappalardo L., Cintia P., Iaia F., Fernandez J., Medina D. 2018). В іншому моменті це також може суттєво впливати на якість основного продукту – змагань та їх видовищності. Тому сучасні ліги звертають увагу на урівноваження кількості змагальних днів щодо можливостей команд (Holmes B. 2018, Schelling X., Fernandez J., Ward P., Fernandez J., Robertson S. 2021).

У процесі розгляду питань планування змагань професійних спортивних ліг, нами було розглянуто пропозицію австралійських вчених X. Schelling, J. Fernandez, P. Ward et al. (2021), які вказують на можливість впровадження в дію так званої системи підтримки прийняття рішень щодо планування змагального графіку. Автори запропонували своєрідну модель автоматизованої системи, яка б враховувала історичний досвід планування календаря змагань, зміни гравців та їх можливостей, перспективні переїзди для участі у змаганнях тощо, яка б доповнила суто людське судження щодо даної проблематики.

Водночас це теоретичний аспект, який можна розглядати як перспективу удосконалення планування систем змагань в ігрових командних видах спорту. У той же час увагу привертає стан розробленості питання на практиці. Для цього доцільним виявляється порівняння двох моделей систем змагань, які функціонують в сучасному професійному спорті – північно-американської та європейської.

Отже, на прикладі північно-американських професійних ліг (NFL, MLB, NBA, NHL, MLS) слід відзначити, що система проведення змагань у них є закритою, однак команди MLS до прикладу, мають право приймати участь

у відкритому Кубку США і Канади, а деякі команди і у змаганнях CONCACAF Champions League (щорічні континентальні змагання футбольних клубів).

У кожної з цих організацій є відносно стала кількість команд (від 27 до 32), які розподілені на дві конференції (Західну Східну в NBA, NHL та MLS та Національну і Американську в NFL та MLB) й по кілька дивізіонів у кожній з них (3-4) за територіальною ознакою. Система змагань в цих лігах спланована таким чином, що найбільшу кількість матчів команди грають з суперниками зі своїх дивізіонів, дещо меншу кількість ігор проводять із командами інших дивізіонів своєї конференції і ще меншу кількість – з командами дивізіонів іншої конференції. Такий незбалансований календар дозволяє лігам суттєво економити кошти на переїздах спортсменів та забезпечити широку глядацьку авдиторію, оскільки глядачам легше переміщуватися на відносно недалекі відстані.

Система змагань розподілена на два етапи – регулярний сезон та ігри плей-офф. Відповідно у регулярному сезоні приймають участь усі команди ліги, а до плей-офф проходять кращі (від 8 до 16 команд у різних лігах), котрі уже й змагаються за чемпіонство. Водночас на етапі плей-офф сильніші команди, згідно рейтингу регулярного чемпіонату, мають вагомі пільги (грають з слабшими командами перші ігри (NBA, NHL) або ж не приймають участь у перших раундах плей-офф (NFL), вирішальні ігри проводяться на території команди вищої у рейтингу тощо (Гуськов С. И., Линец М. М., Платонов В. Н., Юшко Б. Н. 2000).

Слід зазначити, що окремі організації ігрових видів спорту у Північній Америці (MLB, NBA) мають вторинні або нижчі ліги у своїй структурі, але без можливості підвищення або пониження команд між ними. Команди з цих ліг достатньо часто частково або навіть цілком є у власності клубів вищої ліги і використовуються для розвитку спортсменів останньої. MLB до прикладу пов’язана в цьому аспекті з Малою лігою бейсболу (Minor League Baseball – MiLB), яка включає близько 240 команд, NBA керує нижчою G лігою NBA.

Особливості систем змагань у ігрових видах професійного спорту в Європі визначені специфікою управління ними у різних організаціях та навіть країнах. Водночас система проведення змагань є відкритою і орієнтованою відповідно на міжнародний спортивний ринок.

На противагу північно-американській моделі системи змагань, у Європейській моделі спортивні організації проводять змагання різного рівня, куди потрапляють різні щодо класу клубні команди, окрім того ці організації проводять і міжнародні змагання для національних збірних команд. До прикладу серед клубних змагань, які проводить UEFA сьогодні представлені (по рангу – від вищого до нижчого рівнів): Ліга чемпіонів UEFA, Ліга Європи UEFA, Ліга конференцій Європи UEFA, Суперкубок UEFA, юнацька ліга UEFA, Кубок регіонів UEFA. Крім того ця організація проводить ще Жіночу Лігу чемпіонів і Лігу чемпіонів UEFA. Схожий порядок присутній і у FIBA та ULEB.

Загалом європейському професійному спорту притаманною є наявність обраного керівного органу, який має у своєму підпорядкування клуби різних рівнів; ротація команд різних рівнів у змаганнях різного рангу (підвищення тих, які мають хороші результати і пониження тих, хто демонструє гірші показники результативності); участь в іграх, котрі проводяться всередині і поза межами національних ліг.

На прикладі англійського футболу слід зазначити, що команди є як членами ліги так і членами керівної організації футболу. Так усі англійські футбольні клуби є членами Футбольної асоціації Англії, 20 кращих серед яких є до того ж

учасниками Прем'єр-ліги Англії, а решта – учасниками Англійської футбольної ліги.

Домінуючими змаганнями для клубів у цій системі футбольних змагань є змагання внутрішньої ліги. Водночас наявна велика кількість ігор поза її межами, у яких команди можуть приймати участь упродовж конкретного року. Щороку фактичну у всіх футбольних лігах Європи проводяться клубні національні змагання за способом прямого вибування. Кращі клуби кожної такої Ліги мають змогу щороку приймати участь в турнірах UEFA.

В Європейсьому футболі Ліга не обирає міста, де будуть розташовані кращі команди. До прикладу у французькій Лізі 1 тривалий час не було команди з Парижу, те ж саме стосується і німецької Бундесліги, куди нечасто потрапляють берлінські клуби.

На відміну від клубів професійних ліг ігрових видів спорту Північної Америки, європейські клуби не мають прав на визначену територію. Більш успішна команда може домінувати над іншими у конкретному регіоні. До прикладу у Мюнхені команда TSV 1860 München вважалася кращою упродовж тривалого часу. Однак станом на 2020/2021 роки провідну позицію у цьому місці здобула команда Bayern München. В чотири вищих ліги входять аж 12 команд з м. Лондон, серед яких 6 є учасниками Прем'єр-ліги Англії.

Вагомим чинником ефективності системи змагань у професійному спорті є забезпечення високого рівня конкуренції між командами. Загалом конкурентний баланс у спорті загалом та у професійному зокрема є мірою паритету ліг, умовою рівності та чесно у змаганнях (Alwell K. 2020). З позиції уболівальників, спонсорів, телевізійних компаній тощо – це визначальний чинник зацікавленості. Специфіка спортивної конкуренції в межах систем змагань в ігрових видах спорту, що розроблені керівними організаціями Північної Америки та Європи суттєво відрізняється.

Так, зокрема у професійних лігах ігрових видів спорту Північної Америки система змагань продумана таким чином, щоб забезпечити непередбачуваність переможця упродовж цілого сезону (Гуськов С. И., Линец М. М., Платонов В. Н., Юшко Б. Н. 2000, Wills Craig E. 2017). Найсильніші команди зазвичай зустрічаються лише у фінальних матчах.

Достатньо цікаве дослідження у контексті конкурентоспроможності різних ігрових видів спорту провів Wills Craig E (2017). Автор, на основі аналізу різних критеріїв змагальної конкуренції із застосуванням поділу ігор на сегменти визначав конкурентоспроможність не лише в іграх в одному виді спорту, але й у різних лігах Північної Америки (NFL, NBA, MLB, NHL, MLS) та Європи (Barclay's Premier League). Підхід фахівця дає уявлення про найбільш і найменш конкурентоспроможні види спорту та спортивні організації. Отже згідно отриманих результатів MLB характеризується найнижчою спортивною конкуренцією, своєю чергою MLS та Barclay's Premier League – найвищою (найбільша кількість нічийних рахунків). Аналіз ігор команд NFL, NBA, NHL своєю чергою продемонстрував середні показники по відношенню до попередніх трьох. Такі відмінності у прояві конкуренції автор у значній мірі вбачає у політиці ліг та специфіці самого виду спорту.

У дослідженні фахівця A. S. Zimbalist (2002), яке стосується співвідношення конкуренції всередині професійної спортивної ліги у Північній Америці та її впливу на загальні доходи встановлено, що ліга загалом отримує більші фінансові надходження якщо перемогу здобуває команда з великого міста, оскільки у неї

більше уболівальників, які фактично в стані ейфорії починають більш інтенсивно витрачати кошти на спортивні події, товари та послуги.

Ще кілька важливих висновків автора полягають у тому, що значні грошові доходи окремої команди не завжди співвідносяться в рівній мірі із її ігровим потенціалом упродовж конкретного сезону, а також у тому, що всередині сезону найчастіше ліги переміщують гравців між командами більшою мірою в межах однієї конференції, щоб підсилити одну команду і водночас послабити іншу і таким чином створити інтригу щодо виходу команд у плей-офф. Такий підхід також дозволяє отримати лізі більший фінансовий бонус у підсумку, внаслідок зростання зацікавленості глядачів непередбачуваною розв'язкою ігрового сезону, а отже їхнім ресурсовкладанням у конкретний вид професійного спорту.

Отже в межах системи змагань провідних професійних ліг ігрових видів спорту конкурентний баланс має вагоме значення. Це демонструє і яскравий приклад з MLB упродовж 1950-1958 років та 1995-2001 років, коли цей чинник не приймався до уваги. Так, у перший зазначений період чемпіоном Американської ліги 9 разів була команда the New York Yankees і ще 6 разів ця ж команда була чемпіоном MLB. Незважаючи на цей факт відвідуваність матчів цієї команди знизилася на 31% і, як наслідок, зменшилася відвідуваність матчів Американської ліги загалом. Водночас в Національній лізі з 1950 до 1958 року відвідуваність матчів зросла на 2 млн. глядачів, по тій причині, що в цій лізі спостерігалася конкуренція між командами і існувала інтрига у визначенні переможця (Alwell K. 2020).

У 1995-2000 роках знову суттєво знизилася відвідуваність матчів та перегляди ігор по телебаченню, а отже знизився рейтинг бейсболу як такого. Причиною цього було те, що лише 4 команди з нижніх рядів турнірної таблиці MLB виходили до плей-офф, і загалом вигравали лише 5 із 224 ігор, при цьому і лідери залишалися відносно сталими, що засвідчує відсутність належного рівня конкуренції всередині ліги, а отже і низького рівня зацікавленості глядачів.

Конкурентний дисбаланс спричиняв до негативних наслідків зокрема у прибутковості MLB.

Протилежна ситуація до прикладу в американському футболі (NFL). Упродовж фактично усього періоду існування ліги вона намагається врегульовувати конкурентоспроможність своїх команд, що віддзеркалено у внутрішній політиці NFL. Зокрема наступними її складовими: розподілом прибутку (близько 70% доходів ліги розподіляється порівну між усіма командами); жорстким обмеженням заробітної плати спортсменів (співвідношення 1:1,5 у випадку аутсайдерів та лідерів), наявністю драфту-резервування тощо. Внаслідок цього чітко урегульовано конкурентне співвідношення першої та останньої команд у рейтингу та їх фінансові можливості (співвідношення 1:1,9 у випадку аутсайдерів та лідерів) (Zimbalist A. S. 2002, Schulian J. 2015, Alwell K. 2020).

Так, упродовж усього періоду існування NFL жодній команді не вдавалося тричі поспіль здобувати Super Bowl.

Вже сьогодні досвід NFL щодо врегулювання конкурентного балансу належним чином врахований в кожній із провідних професійних ліг ігрових видів спорту, лідери турнірної таблиці постійно змінюються, що створює суттєву інтригу, а отже і притягує увагу людей, а відповідно і засобів масової інформації, спонсорів тощо. А це і є основні джерела доходу професійного спорту.

В сучасному професійному спорті найбільший дисбаланс у конкурентності команд простежується у NBA. У цій лізі команди the Golden State Warriors і

Cleveland Cavaliers найчастіше зустрічаються у фіналі NBA в останні 5 років. Якщо ж взяти до уваги дані по конференціях ліги, то упродовж сезонів 2015/2016, 2016/2017, 2017/2018 та 2018/2019 років 3 команди із Східної та 5 команд із Західної конференцій жодного сезону не пропустили плей-офф, тоді як ще 5 команд із Східної та 7 із Західної конференцій не приймали участь в іграх плей-офф або ж були його учасниками лише один раз (Alwell K. 2020).

Водночас найвищий рівень конкуренції сьогодні простежується в MLS та NFL, де фіналісти змінюються фактично щороку.

Провідні ліги ігрових видів спорту у Північній Америці сьогодні застосовують різноманітні підходи для урівноваження конкурентоспроможності команд і одним із основних продуктів у цьому відношенні є система драфту (включаючи класичний драфт, драфт-лотерею, драфт-резервування та драфт-відмов), яка дозволяє суттєво змінити співвідношення сил на початку кожного нового сезону, а також у середині сезону. Також важливим у цьому контексті виступає обмеження заробітної плати спортсменам («стеля зарплат»), що забороняє витрачати більше коштів на оплату праці, аніж це обумовлено лігою (команда, яка порушує це правило і перевищує ліміт, сплачує у лігу так званий «податок на розкіш»). До прикладу в MLB сьогодні «стеля зарплат» складає 208 $ млн. на рік. Якщо ж команда виходить за його межі. Вона сплачує 17,5% від перевищеної суми якщо це відбулося вперше, 30% - якщо вдруге, 40% - втретє і 50% - вчетверте і усі наступні рази (Slowinski S. 2012). Своєю чергою в NBA простежується недотримання провідними командами «стелі зарплат» (близько 140 $ млн. на рік у сезоні 2020/2021 років). Вони регулярно виплачують встановлений «податок на розкіш».

Водночас у європейському футболі простежується виражений дисбаланс в конкуренції між командами, оскільки немає ліміту на оплату праці спортсменів і найбагатші клуби здатні викупити кращих футболістів, що суттєво знижує видовищність багатьох матчів. А от MLS використовує американський підхід за виключенням аспекту, що в лізі команди мають право на трьох гравців, які не входять у перелік тих, на кого встановлене обмеження щодо виплат (правило Девіда Бекхема).

Схожі завдання у своїх дослідженнях вирішували ще ряд фахівців (Fort R., Quirk J. 1995, Késenne S. 2000, Haugen K. 2006, Haugen K. K. 2008), які зокрема обґрунтовували вплив конкурентного аспекту в межах систем змагань професійних ліг на їх економічне становище.

Достатньо цікаве дослідження щодо конкурентності було проведене і в тенісі фахівцями Radicchi F. (2011) та Motegi S. та Masuda N. (2012). На основі вивчення так званих мережевих систем рейтингу конкретних ігор. Було встановлено, що для рейтингу гравця більш корисно перемогти суперника в момент, коли той знаходиться на піку своєї кар'єри, оскільки перемоги над ним в інші періоди коливання спортивної майстерності, не дадуть суттєвого результату та популярності переможцю. Автори підтвердили у своєму дослідженні, що в межах систем змагань ідея мережевих систем динамічного рейтингу в тенісі і по аналогії в інших ігрових видах спорту може бути достатньо ефективним підходом щодо оцінки сильних сторін спортсменів і команд, які з часом можуть змінюватися.

Загалом судячи з результатів контент-аналізу іноземних наукових та науково-популярних праць упродовж останнього 50-ирічного періоду, які стосувалися зокрема систем змагань в межах професійного спорту, найбільша їх частка припадає саме на виявлення конкурентоспроможності в середині ліг та між

лігами та впливу цього чиннику на економічні показники діяльності професійних спортивних організацій.

Водночас судячи з тенденцій розвитку професійного спорту можна констатувати, що сьогодні динамічно змінюються правила змагань та системи розіграшу у провідних змагальних серіях. Це, своєю чергою, також пов’язано із потребою підтримання глядацької зацікавленості. Так, до прикладу FIBA намагається наблизити правила європейського баскетболу до правил, за якими змагаються гравці NBA. Водночас останні, приймаючи участь в Іграх Олімпіад чи Міжнародних змаганнях грають за правилами FIBA.

Зміни у правилах змагань досить часто пов’язані із вимогами телеканалів, з якими ті чи інші ліги укладають угоди про співпрацю. Для забезпечення вищого рівня видовищності баскетбольних матчів вводиться скорочення часу для гравців на прийняття атакуючих рішень. Подібне суттєво впливає на тактику ведення гри. Сьогодні в баскетболі також дозволено більш жорстке ведення протиборства за позицію. Все це робить сучасний баскетбол більш силовим та швидкісним у порівнянні з минулим.

У інших видах спорту простежуються схожі тенденції щодо зміни правил у напрямку підвищення рівня їх узгодженості у різних керівних організаціях та підвищення рівня видовищності самих змагань.

Отже розгляд широкого кола питань щодо специфіки систем змагань у командних ігрових видах професійного спорту дає підстави свідчити, що цей напрям є сьогодні пріоритетним в межах розвитку професійного спорту як соціальної практики спорту, оскільки є його основним продуктом, а отже і засобом отримання доходів та їх збільшення. Саме робота над удосконаленням систем змагань зокрема по відношенню до вимог, які диктує суспільство сприятиме подальшому розвитку масштабної соціальної практики спорту – професійного спорту.

Висновки

Високий рівень розвитку професійного спорту в основі пов'язаний з просуванням його основного продукту – змагань. Їх високий організаційний рівень, забезпечення бажаного для суспільства рівня видовищності є визначальними аспектами економічної ефективності діяльності професійної ліги. Сьогодні велика увага зокрема звернена до врегулювання конкуренції між клубами як в північно-американських так і європейських лігах, пошуку оптимальної кількості стартів упродовж сезону, щоб з одного боку зберегти зацікавленість глядачів, а з іншого – можливість спортсменів демонструвати високі показники видовищності.

Значна кількість іноземних фахівців сьогодні вивчають різноманітні питання пов’язані з аналізом та удосконаленням компонентів соціальної практики професійного спорту. Водночас достатньо велика кількість наукових робіт пов’язані із вивченням систем змагань як в окремих його видах, так і в межах комплексного вивчення окремих питань. У вітчизняній науковій базі ці аспекти вивчаються достатньо фрагментарно

Зважаючи на вагомість розвитку сфери професійного спорту в сучасному світі виявляється достатньо актуальним здійснити науковий пошук та сформувати ключові положення розвитку та удосконалення систем змагань у ігрових його видах для отримання ґрунтовних знань, які в подальшому можуть бути застосовані як у теоретичному, так і у практичному аспектах функціонування цієї сфери в межах України.

Посилання

- Гуськов С. И., Линец М. М., Платонов В. Н., Юшко Б. Н. (2000). Профессиональный спорт. Киев: Олимпийская литература.
- Byl J. (2013). Organizing Successful Tournaments, 4th edn. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Schelling X., Fernandez J., Ward P., Fernandez J., Robertson S. (2021). Decision Support System Applications for Scheduling in Professional Team Sport. The Team's Perspective. Frontiers in Sports and Active Living, 3. DOI 10.3389/fspor.2021.678489. Available at: https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fspor.2021.678489/full#B5
- Lewis M. (2018). It's a hard-knock life: game load, fatigue, and injury risk in the National Basketball Association. J. Athletic Train. 53, 503–509. doi: 10.4085/1062-6050-243-17.
- Rossi A., Pappalardo L., Cintia P., Iaia F., Fernandez J., Medina D. (2018). Effective injury forecasting in soccer with GPS training data and machine learning. PLoS One 13:e0201264. doi: 10.1371/journal.pone.0201264.
- Holmes B. (2018). How Fatigue Shaped the Season, and What It Means for the Playoffs. Available at: https://www.espn.com/nba/story/_/id/23094298/how-fatigue-shaped-nba-season-means-playoffs.
- Alwell K. (2020). Analyzing Competitive Balance in Professional Sport. Honors Scholar Theses. 650. Available at: https://opencommons.uconn.edu/srhonors_theses/650
- Wills Craig E. (2017). The Competitiveness of Games in Professional Sports Leagues'. 1: 103 – 117.
- Zimbalist A. S. (2002). Competitive Balance in Sports Leagues. An Introduction. Journal of Sports Economics, 3(2), s. 111-121. doi:10.1177/152700250200300201
- Schulian J. (2015). Football : great writing about the national sport. New York: a special publication of the Library of America.
- Slowinski S. (2012). Luxury Tax. Available at: https://library.fangraphs.com/business/luxury-tax/
- Haugen K. (2006). An economic model of player trade in professional sports: a game theoretic approach. Journal of Sports Economics, 7, s. 309-318.
- Késenne S. (2000b). Revenue sharing and competitive balance in professional team sports. Journal of Sports Economics, 1, s. 56-65.
- Fort R., Quirk J. (1995). Cross-Subsidization, Incentives, and Outcomes in Professional Team Sports Leagues. Journal of Economic Literature, 33(3), s. 1265-1299. http://www.jstor.org/stable/2729122
- Haugen K. K. (2008). Point Score Systems and Competitive Imbalance in Professional Soccer. Journal of Sports Economics, 9(2), s. 191-210. doi:10.1177/1527002507301116
- Motegi S., Masuda N. (2012). A network-based dynamical ranking system for competitive sports. Sci Rep 2, 904. Available at: https://doi.org/10.1038/srep00904
- Radicchi F. (2011). Who is the best player ever? A complex network analysis of the history of professional tennis. PLoS ONE 6, e17249